

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΤΟΠΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΣΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ¹

Δημήτρης Σ. Ιατρίδης²

Το θέμα της παρούσας εισήγησης συγκροτείται από δυο αλληλένδετα μέρη: Την ιδιαιτερότητα της σημερινής παγκοσμιοποίησης και τη δυναμική της τοπικής αυτοδιοίκησης. Θεμελιώνεται έτσι σε δυο βασικά ζητήματα και ερωτήσεις: Πρώτον, ποιος διακυβερνά και χάρζει σήμερα την παγκόσμια κοινωνική πολιτική; και δεύτερον, πώς αντιμετωπίζει η τοπική αυτοδιοίκηση στη Ελλάδα την πρόσθετη πρόκληση της νέας κοσμοπολίτικης διάστασης που επιβάλλεται σήμερα για αναπτυξιακό κοινωνικό και οικονομικό σχεδιασμό;

Ι. Η σημερινή ιδιαιτερότητα της παγκοσμιοποίησης, διακυβέρνησης, και χάραξης κοινωνικής πολιτικής

Όσοι από μας κάνουν διαχρονικά έρευνα σε θέματα παγκοσμιοποίησης γνωρίζουν ότι πριν από τη νέα χιλιετία το επίκεντρο των σχολιαστών ήταν κυρίως στον ορισμό της παγκοσμιοποίησης, στο πόσο ήταν επιθυμητή, ποιος ήταν υπέρ ή κατά και γιατί. Σήμερα το επίκεντρο μετακινήθηκε στη νεο-φιλελεύθερη μορφή που πήρε και στις συνέπειες που έχει στη διακυβέρνηση και χάραξη κοινωνικής πολιτικής σε όλα τα επίπεδα (της τοπικής αυτοδιοίκησης συμπεριλαμβανομένης), με βάση τη δημοκρατία και την κοινωνία των πολιτών (Veseth, 2010: Helleiner, 2009).

Πριν από το 2000: Ίσως ο πιο ικανοποιητικός ορισμός της παγκοσμιοποίησης (τον χρησιμοποιώ σε αυτή την παρουσίαση), σημαίνει διασυνδέσεις στην κοινωνία μεταξύ πληθυσμών, κρατών, θεσμών, εταιρειών και κοινωνίας πολιτών σχετικά με ροές ιδεών, εμπορίου, κεφαλαίου, και τεχνολογίας (Dollars & Sense, 2009: Burghardt, 2011). Η προσέγγιση αυτή δεν θεωρεί αποκλειστικά και μόνο ως κύριο άξονα της παγκοσμιοποίησης τις οικονομικές διασυνδέσεις. Αντίθετα, περιλαμβάνει πρόσθετες μεταβλητές: ιδεολογικές, πολιτικές, κοινωνικές, τεχνολογικές, περιβαλλοντικές και πολιτιστικές. Σημαίνει υπερεθνική μετακίνηση αγαθών και υπηρεσιών (το επιχείρημα αυτών που συνήθως υποστήριζαν τότε την παγκοσμιοποίηση ως εργαλείο για την ανάπτυξη όλων) (Ohmae, 1990: Epping, 2009). Σημαίνει, όμως, και μείωση οικονομικής ισότητας και διεθνών κανόνων κοινωνικής ανάπτυξης και ανθρωπίνων δικαιωμάτων

1. Το άρθρο στηρίζεται στην εισήγηση που παρουσιάστηκε ως κεντρική εισαγωγική ομιλία στο Θεματικό Συνέδριο του Συνδέσμου Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδος, στις 27 Μαΐου 2010, με τίτλο «Κοινωνικό Κράτος, Κοινωνική Εργασία και Περιφερειακά και Τοπικά Δίκτυα Κοινωνικής Φροντίδας».
2. Καθηγητής Κοινωνικού Σχεδιασμού, Μεταπτυχιακή Σχολή, Boston University, USA.

(το επιχείρημα αυτών που συνήθως την αντιμετώπιζαν με σκεπτικισμό και διαδηλώσεις εναντίον διεθνών οικονομικών φορέων όπως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και η Παγκόσμια Οργάνωση Εμπορίου) (Bonley, 2004: Katz, 2008: Wolff, 2008).

Μετά το 2000: Στη νέα χιλιετία, η παγκοσμιοποίηση θεωρείται ήδη αναπόφευκτη και αφορά πια τους πάντες και τα πάντα. Έτσι, το επίκεντρο των ερευνών μετακινήθηκε από προβλήματα ορισμού και επιδιώξεων της παγκοσμιοποίησης, στην ανάλυση των επιπτώσεων του νεο-φιλελεύθερου μοντέλου που αποτελεί νέα πρόκληση για παγκόσμια διακυβέρνηση, κοινωνική δικαιοσύνη και κοινωνικό σχεδιασμό. Ήδη αυτό το μοντέλο, σε αντίθεση με το Fairness/Liberal (Rawls, 1971, 1993, 1999: Kuper, 2004), δημιουργεί άνισα οφέλη και πιέσεις στους εμπλεκόμενους και προκαλεί οικονομικές κρίσεις, ανισότητες εισοδήματος, πλούτου και δύναμης στο πλαίσιο διεθνών οικονομικών και κοινωνικών κρίσεων (Mishra, 2004: Jassop, 2004: Murphy, 2008: Deacon, 2007).

Ο παγκόσμιος νεο-φιλελευθερισμός της νέας χιλιετίας θεωρούν έγκυροι ερευνητές (Khan, 2003: Gray, 2006: Offner, 1995: Friedman, 2009), ότι υποστηρίζει και δημιουργεί συστηματικά:

- Ανεξέλεγκτους, ελεύθερους οικονομικούς μηχανισμούς και συναλλαγές για αύξηση εμπορίου, επενδύσεων, αποταμίευσης και παραγωγής. Μ' αυτή τη λογική οι υποστηρικτές του αποτρέπουν παρεμβάσεις του δημόσιου τομέα.
- Έλεγχο της διεθνούς οικονομικής αγοράς από τις Η.Π.Α., μέσω του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, της Διεθνούς Τράπεζας, του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, και της Ομάδας G-8 και G 20.
- Προώθηση συμφερόντων των οικονομικά ανεπτυγμένων κρατών με ασύμμετρη ανάπτυξη του πλανήτη σχετικά με την ελεύθερη μετακίνηση εμπορίου και τεχνολογίας (επικοινωνία, μεταφορές, πληροφόρηση).
- Υπονόμευση της κοινωνικής δικαιοσύνης, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του κοινωνικού σχεδιασμού και των κοινών αγαθών (π.χ. πρόνοιας, περιβάλλοντος, υγείας, εκπαίδευσης) προς όφελος των ισχυρών, του κοινωνικού αποκλεισμού, φυλετικών διακρίσεων και ανισότητας εισοδήματος, πλούτου και δύναμης.

Σ' αντίδραση, η σημερινή βαθιά παγκόσμια κρίση και η δραματική αύξηση των ανισοτήτων είναι εν μέρει αποτέλεσμα του νεο-φιλελεύθερου μοντέλου παγκοσμιοποίησης που ενθαρρύνει άκρως παρακινδυνευμένες κερδοσκοπικές επιλογές και ενέργειες ανεξέλεγκτων διεθνών τραπεζών και πιστωτικών οργανισμών. Το μοντέλο αυτό όχι μόνο στερείται από «αυτόματους» μηχανισμούς εξισορρόπησης, αλλά, αντίθετα, απαιτεί τεράστιες δημόσιες επενδύσεις και παρεμβάσεις προς αποφυγή οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών κρίσεων (Krugman, 2010: Berry, 2010). Οι Η.Π.Α. ενίσχυσαν με 700 δισεκατομμύρια δολάρια (\$) δημόσια δάνεια μεγάλους πιστωτικούς οργανισμούς και τράπεζες για να μη χρεοκοπήσουν, και υιοθέτησαν αντι-νεο-φιλελεύθερη νομοθεσία για τον έλεγχο της οικονομικής αγοράς, διεύρυναν την ομοσπονδιακή ρύθμιση των εταιρειών της Wall Street, δημιούργησαν ένα ανεξάρτητο Γραφείο Εποπτείας Θεμάτων Πιστωτικών Καρτών και Δανείων Κατοικίας και ίδρυσαν ένα Συμ-

βούλιο Ελέγχου Επικίνδυνων Οικονομικών Συναλλαγών (Chan, 2010). Άλλες ανεπτυγμένες χώρες ήδη εξετάζουν την προώθηση λήψης παρόμοιων εθνικών μέτρων.

Υπερεθνικές λύσεις και το Εθνικό Κράτος: Ποιες διεθνείς δυνάμεις και φορείς, όμως, είναι υπεύθυνοι να αλλάξουν την νεο-φιλελεύθερη μορφή της παγκοσμιοποίησης και να θέσουν κανόνες ανάπτυξης και μηχανισμούς ελέγχου και εξισορρόπησης των ανισοτήτων και των επιπτώσεων; Τα εθνικά κράτη και τα διεθνή οικονομικά υπερεθνικά σχήματα και οργανισμοί της Δύσης προωθούν τον παγκόσμιο νεο-φιλελευθερισμό. Έτσι, η παγκόσμια διακυβέρνηση και χάραξη πολιτικής εξαρτάται από το εθνικό κράτος και από διάφορους ανεξάρτητους φορείς υπερεθνικού επιπέδου, ασυντόνιστους και διασπασμένους που συνήθως στοχεύουν σε ένα μόνο ή περιορισμένο μέρος των διεθνών προβλημάτων (Aschibugi, 2008: Bull & McNeil, 2007).

Το εθνικό κράτος, που από το τέλος του μεσαίωνα παίζει διεθνώς κεντρικό ρόλο, ανθίσταται στην παγκόσμια διακυβέρνηση και χάραξη πολιτικής, εφ' όσον μειώνεται η ανεξαρτησία του. Νέα, εθελοντικά, διεθνή σχήματα υπεράνω εθνικών κρατών προσπαθούν να γεφυρώσουν μέρος αυτού του κενού με συνεργασία ή συμφωνία μεταξύ κρατών σχετικά με ένα ή περιορισμένα ζητήματα, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση και η NAFTA (Η.Π.Α., Καναδά και Μεξικό). Τον ίδιο ρόλο παίζουν συμφωνίες μεταξύ διεθνών διακυβερνητικών οργανισμών, υπερεθνικών συνεταιρισμών (corporations) της οικονομικής αγοράς, μη-κυβερνητικών οργανισμών, του Ο.Η.Ε. και της κοινωνίας των πολιτών. Η προστασία του περιβάλλοντος, η φτώχεια και η πείνα, η ενδυνάμωση των γυναικών και η ισότητα των φύλων, η μείωση HIV/AIDS αποτελούν σχετικούς κύριους στόχους μη-κυβερνητικών οργανισμών που αυξήθηκαν στη νέα χιλιετία για την αντιμετώπιση διεθνών προβλημάτων που ξεπερνούν τα συμφέροντα και τη δικαιοδοσία του εθνικού κράτους (Jessor, 2004).

Σ' αυτό το πλαίσιο, ο ρόλος και η δυναμική του πρώην πανίσχυρου εθνικού κράτους προσαρμόζεται διστακτικά αλλά σταθερά στην παγκοσμιοποίηση. Οι παγκόσμιες επαναστατικές αλλαγές επιβάλλουν ήδη τουλάχιστον δυο τέτοιες προσαρμογές. Πρώτον, αναγκάζουν το εθνικό κράτος να μεταβιβάσει ορισμένες κεντρικές πολιτικές εντός και εκτός των γεωγραφικών ορίων και κεντρικών οργάνων του. Δεύτερον, προωθούν αλλαγές στο παγκόσμιο κατεστημένο αντιδρώντας σε φορείς που αντιπροσωπεύουν τα ισχυρά εθνικά κράτη (Kahler & Lake, 2009).

Στην πρώτη περίπτωση, το εθνικό κράτος ήδη μεταβίβασε ορισμένες ευθύνες του:

- Προς τα πάνω, σε υπερεθνικά επίπεδα πολιτικής και διακυβέρνησης με υπερεθνικούς θεσμούς και οργανισμούς, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση, ο Ο.Η.Ε., οι διεθνείς διακυβερνητικοί οργανισμοί.
- Προς τα κάτω, σε διοικητικά υποσυστήματα του εθνικού κράτους (περιφέρειες και τοπικές κοινότητες) για αποκέντρωση λήψης αποφάσεων και χάραξη πολιτικής.
- Οριζοντίως, σε μη κυβερνητικούς οργανισμούς, που καλούνται συνεχώς περισσότερο να καλύψουν τα κενά διακυβέρνησης και χάραξης πολιτικής.

Στη δεύτερη περίπτωση, σχολιαστές, πολιτικοί αρχηγοί και η κοινωνία πολιτών πιέζουν διεθνώς για δημοκρατικές, αντι-νεο-φιλελεύθερες και συμμετοχικές μορφές

παγκοσμιοποίησης, τη δημιουργία αποτελεσματικότερου συστήματος παγκόσμιας διακυβέρνησης και χάραξης πολιτικής με δημοκρατική εκπροσώπηση και συμμετοχή στους διεθνείς φορείς και παγκόσμια λογοδοσία, όπως στον Ο.Η.Ε., στην Παγκόσμια Τράπεζα και στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (Weisman, 2008). Σ' αυτό το πλαίσιο, οι πολιτικοί αρχηγοί Αγγλίας και Γαλλίας, Brown και Zarkozy, μεταξύ άλλων, προτείνουν μεταρρυθμίσεις του Ο.Η.Ε., της Παγκόσμιας Τράπεζας και του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου και την ίδρυση ενός νέου Παγκόσμιου Νομισματικού Ταμείου. Στο πνεύμα μίας νέας παγκόσμιας συμφωνίας (New Deal) προτείνουν αλλαγή των κανόνων του παγκόσμιου κατεστημένου «παιχνιδιού». Δηλαδή, την αντικατάσταση της «μαρκαρισμένης τράπουλας» που ευνοεί το ισχυρό εθνικό κράτος με μια άλλη, αμαρκάριστη και δίκαιη, προς παγκόσμιο όφελος, ενίσχυση των αποδυναμωμένων και προώθηση παγκόσμιας αλληλεγγύης, αντί αποκλειστικά της οικονομικής αγοράς (Zezima, 2008: Bennhold & Smale, 2010).

Η ανάγκη για παγκόσμια διακυβέρνηση και χάραξη κοινωνικής πολιτικής προς αντιμετώπιση διεθνών προβλημάτων αποδεικνύεται τώρα επιτακτική και καθοριστική για τον ρόλο του εθνικού κράτους με επιπτώσεις ακόμη και στη λειτουργία της τοπικής κοινότητας (Kahler & Lake, 2009).

II. Επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης στον ρόλο και τις ευθύνες της τοπικής κοινότητας

Αν και είναι παράξενο, εκ πρώτης όψεως, η τοπική κοινότητα και η παγκοσμιοποίηση έχουν λειτουργικές συνδέσεις. Η παγκοσμιοποίηση και η περιφεροποίηση στο τέλος του περασμένου αιώνα δημιούργησαν νέα κοινωνικά και οικονομικά περιβάλλοντα που οδηγούν ταυτόχρονα στην τοπική ανάπτυξη και στην υπέρβαση των εθνικών συνόρων. Σε αυτή την κατεύθυνση κινούνται οι προσεγγίσεις «σκέψου παγκόσμια και δράσε τοπικά» και «κοσμοπολίτικη τοπική κοινότητα» (Commission on Global Governance, 1995). Η τοπική κοινότητα αποκτά ήδη μια κοσμοπολίτικη διάσταση για να προστατεύσει τα συμφέροντα της με συμμετοχή σε ευρύτερες αποφάσεις που διαμορφώνουν την ανάπτυξή της. Ενώ η παγκοσμιοποίηση στηρίζεται στην τοπική κοινότητα για να διευρύνει τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στη λήψη δημοκρατικών αποφάσεων και στη διεθνή διακυβέρνηση για να μην παραμένει απομονωμένη μακριά από τους πολίτες στο έλεος απρόσωπων διεθνών συμφερόντων.

Αν πρέπει να κατευθύνουμε την παγκοσμιοποίηση εμείς αντί αυτή εμάς, τότε αυτή η λειτουργική σύνδεση παίζει σημαντικό ρόλο στη νέα παγκόσμια συμφωνία (New Deal). Η δημιουργία του πρόσφατα προτεινόμενου «Τέταρτου Δρόμου» στηριζόμενου σε υπεύθυνους δημοκρατικούς θεσμούς που τοποθετούν την παγκόσμια αλληλεγγύη πάνω από τα εθνικά συμφέροντα, ενισχύει επίσης την κοσμοπολίτικη διάσταση της τοπικής κοινότητας και την ανάδειξη της τοπικής παγκοσμιοποίησης (Felice, 2010). Ο «Τρίτος Δρόμος» είχε προταθεί την δεκαετία του '90 από κεντροαριστερές κυβερνήσεις ως προσέγγιση παγκόσμιας ανάπτυξης, δίνοντας καθοριστική σημασία στις οικονομικές αγορές. Ο «Πρώτος και Δεύτερος Δρόμος» αντιστοιχούν στα συ-

γκρουόμενα συστήματα της Καπιταλιστικής Δύσης και της πρώην Σοβιετικής Ένωσης μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Σ' αυτό το πλαίσιο, η κοσμοπολίτικη τοπική κοινότητα και η τοπική παγκοσμιοποίηση πρέπει επίσης να συμπεριλάβουν εξελίξεις πληθυσμιακών αλλαγών στην ανάπτυξη της νέας χιλιετίας. Ο πληθυσμός του πλανήτη γερνάει γρήγορα ενώ οι γεννήσεις μειώνονται και συνεπώς μικραίνει το εργατικό δυναμικό επηρεάζοντας έτσι αρνητικά τη διεθνή παραγωγή. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Commission), το 2050 ο Ευρωπαϊκός πληθυσμός πάνω από 65 έτη θα διπλασιαστεί. Έτσι, η αναλογία των εργαζομένων και συνταξιούχων θα διαμορφωθεί 1.3 προς 1 αντίστοιχα (ενώ, το 1950, ήταν 7 προς 1). Οι επιλογές αντιμετώπισης ανάλογων διεθνών προβλημάτων προωθούν το συνδυασμό τοπικής και παγκόσμιας πολιτικής για ένα ολοκληρωμένο σύστημα κοινωνικής φροντίδας.

Η διοικητική αποκέντρωση του εθνικού κράτους και η τοπική αυτοδιοίκηση: Η δομή, οι ευθύνες και η λειτουργία της τοπικής κοινότητας στην Ελλάδα και στις περισσότερες χώρες, προσαρμόζονται σε δυο νέες κύριες και αλληλένδετες προκλήσεις. Πρώτον, στη διοικητική αποκέντρωση του εθνικού κράτους προς τα πάνω και προς τα κάτω, και δεύτερον, στον πρόσφατο κοσμοπολίτικο ρόλο της τοπικής αυτοδιοίκησης. Και οι δυο αφορούν κυρίως την ποιότητα ζωής, το κράτος πρόνοιας, την κοινωνική δικαιοσύνη και τη συμμετοχή των πολιτών στις αναπτυξιακές αποφάσεις.

Η παγκόσμια οικονομική και κοινωνική κρίση αντιμετωπίζεται άμεσα και στην Ελλάδα που έχει αυξημένο κρατικό έλλειμμα και αναλογικά υψηλό διεθνή δανεισμό με συνέπεια να γίνει αντικείμενο κερδοσκοπικών μηχανισμών και να καταφύγει στη βοήθεια και τον δανεισμό από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Ως αποτέλεσμα, εφαρμόζονται σκληρά περιοριστικά οικονομικά και κοινωνικά μέτρα λιτότητας, αύξησης άμεσης και έμμεσης φορολογίας, περικοπής εισοδήματος, ασφαλιστικών και συνταξιοδοτικών παροχών και γενικά παροχών κοινωνικής προστασίας και φροντίδας, μέτρα περιορισμού κοινωνοφελών και αναπτυξιακών έργων και διοικητικής δομής. Οι επιπτώσεις στην κοινωνική πολιτική και την ευημερία της κοινωνίας των πολιτών είναι καθοριστικές, επιτείνοντας τη φτώχεια, τον κοινωνικό αποκλεισμό και τις ανισότητες, καθώς και την αύξηση των κοινωνικών κινδύνων και της επισφάλειας. Η κρίση και η λιτότητα απαιτούν από τις κοινωνικές υπηρεσίες περισσότερες, και όχι περιορισμό, στις κοινωνικές παροχές, στην κοινωνική φροντίδα και τις δράσεις κοινωνικής πρόνοιας. Απαιτούν συγχρόνως μεγαλύτερη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στη λήψη αποφάσεων και συνεπώς διοικητική αποκέντρωση και αυτοδιοίκηση (Baker & Chandler, 2005).

Σ' αυτό το πλαίσιο οι θεσμικές αλλαγές με τον πρόσφατο νόμο με κωδικό ονομασίας «Καλλικράτης»³ (επιχειρείται η συνειρμική σύνδεση αυτής της αρχιτεκτονικής με-

3. Ν. 3852/10, «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης», (ΦΕΚ 87/τ.Α'/7-6-10).

ταρρύθμισης με τον αρχιτέκτονα του Παρθενώνα Καλλικράτη, ο οποίος φημιζόταν και για την καλή του διοίκηση) αποσκοπούν στη βελτίωση ουσιαστικά της διοικητικής διάρθρωσης με αναδιοργάνωση της Περιφερειακής Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης. Δημιουργούνται λιγότερες Περιφερειακές Διοικήσεις και παίρνουν όσες από τις αρμοδιότητες των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων δεν μεταφέρονται στους Δήμους, και όπως προβλέπεται σε μεταβατικό διάστημα δύο χρονών, τις αρμοδιότητες και τις Υπηρεσίες των Περιφερειακών Μονάδων των Υπουργείων. Ταυτόχρονα μεταφέρονται αρμοδιότητες από όλα τα Υπουργεία και τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση στους Δήμους (πρωτοβάθμιο επίπεδο διοίκησης). Ο συνολικός αριθμός των νέων Δήμων μειώνεται δραστικά αριθμητικά (πάνω από 50%) και στις περισσότερες περιπτώσεις αυξάνεται ο πληθυσμός και τα γεωγραφικά όρια ευθύνης με συνενώσεις των υφισταμένων Δήμων και Κοινοτήτων. Ταυτόχρονα επιδιώκεται να αναπτυχθεί Κεντρική Υπηρεσία Πρόνοιας σε κάθε Δήμο και να συμπυκνωθούν οι διάσπαρτες Πρωτοβάθμιες Υπηρεσίες Κοινωνικής Φροντίδας και οι δομές Κοινωνικής Πρόνοιας κάθε Δήμου σε ένα ενιαίο τοπικό Οργανισμό Πρόνοιας. Εκκρεμούν ακόμα οργανωτικές εξειδικεύσεις και αποσαφηνίσεις σχετικά με εκτελεστικές αρμοδιότητες των αποκεντρωμένων Περιφερειακών Μονάδων σε κάθε Νομό που θα πρέπει απαραίτητα να γίνουν με πλήρη σαφήνεια και ενιαίο τρόπο γιατί αλλιώς η υλοποίηση θα είναι άναρχη και προβληματική.

Ως συνθήως, το θέμα της υλοποίησης της κοινωνικής πολιτικής είναι ουσιαστικά κρίσιμο και καθοριστικό. Ιδιαίτερα, διότι ήδη υπάρχει δημόσια δομική κακοδιοίκηση, αδιαφάνεια, περιορισμένη λογοδοσία, κομματικό κράτος και γραφειοκρατία, παράνομες αποφάσεις και αναθέσεις και αλόγιστη σπατάλη δημόσιου χρήματος όπως διαπιστώνεται στα πρόσφατα πορίσματα των Επιθεωρητών Δημόσιας Διοίκησης. Η κατάσταση στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης σε αρκετές περιπτώσεις αναδεικνύει ότι έγιναν τμήμα του κομματικού κράτους, καταγράφεται διαφθορά και παράνομη διαχείριση και υψηλό επίπεδο ελλειμμάτων και δανεισμού. Η υπερχρέωση αυτών των οργανισμών, η έλλειψη επαρκών άμεσων δημοτικών εσόδων και η κεντρική χρηματοδότηση με αδιαφανή κριτήρια δημιουργούν σημαντικό κίνδυνο αδυναμίας εκπλήρωσης του θεσμικού και κοινωνικού τους ρόλου για την ικανοποίηση των αναγκών του πληθυσμού ευθύνης τους.

Εκτός από τις οργανωτικές αποσαφηνίσεις, ρυθμίσεις και εξειδικεύσεις αρμοδιοτήτων στο πλαίσιο του νέου θεσμικού πλαισίου, δύο είναι τα πλέον επείγοντα ζητούμενα για την υλοποίηση της νέας πολιτικής αποκέντρωσης και τοπικής αυτοδιοίκησης. Το πρώτο ζητούμενο είναι η εξασφάλιση τοπικών πόρων: χρηματοδότηση και κατάλληλα, έμπειρα στελέχη. Οι Δήμοι δεν έχουν επαρκείς άμεσους (ανταποδοτικούς) πόρους από τους κατοίκους τους για υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας, ούτε σταθερούς κεντρικούς πόρους για τις παροχές και τις δράσεις πρόνοιας. Το σημερινό σύστημα χρηματοδότησης των Δήμων είναι προβληματικό δεδομένου ότι η φορολογία γίνεται από το κεντρικό κράτος και μετά διανέμεται στις Περιφέρειες και τους Δήμους με όχι πλήρως ενιαίο, δίκαιο, τεκμηριωμένο και διαφανές σύστημα. Πα-

ράλληλα, δεν υπάρχει παράδοση, εμπειρία και γνώσεις στη σύγχρονη διοίκηση Περιφερειών και Δήμων για να προσελκύσουν και προσλάβουν κατάλληλα, ανώτερου επιπέδου εξειδικευμένα στελέχη στην εκτέλεση νέων δύσκολων επαγγελματικών καθηκόντων που αναλαμβάνουν, με βασικά κριτήρια ανταμοιβής των στελεχών, την αξιοκρατία, τη διαφάνεια, τη λογοδοσία και την κοινωνική δικαιοσύνη. Η έλλειψη σε επιτελικά στελέχη για τον σχεδιασμό κοινωνικής πολιτικής, τον επιχειρησιακό συντονισμό, την επιστημονική εποπτεία και αξιολόγηση των δράσεων πρόνοιας είναι δραματική και κυρίως υλοποιείται από παραδοσιακά στελέχη της δημόσιας διοίκησης με γραφειοκρατικό προσανατολισμό και τυπολατρεία σε απαρχαιωμένο διοικητικό διαχειριστικό μοντέλο.

Το δεύτερο ζητούμενο είναι το ελλειμματικό, άναρχο, άνισο και απαρχαιωμένο εθνικό δίκτυο κοινωνικής φροντίδας που απαιτεί μεγάλες αναπροσαρμογές για να αποκτήσει χωρικές διαστάσεις ώστε να αποτελέσει ένα ολοκληρωμένο στοιχειωδώς Δίκτυο για τις ανάγκες του πληθυσμού ευθύνης κάθε περιφερειακής και τοπικής αυτοδιοίκησης. Ήδη παρατηρείται άνιση συγκέντρωση του ίδιου τύπου υπηρεσιών σε ορισμένες περιφέρειες ενώ την ίδια στιγμή υφίσταται παντελής έλλειψη αυτών σε άλλες περιφέρειες. Ταυτόχρονα, στο μεγαλύτερο αριθμό των Περιφερειών, καταγράφεται απουσία βασικών δομών του Δικτύου κοινωνικής φροντίδας, όπως και η έλλειψη σύγχρονων δράσεων και προγραμμάτων, όπως για παράδειγμα αναδοχής ανηλίκων και ηλικιωμένων, ημερήσιας φροντίδας για διάφορες ομάδες στόχου, κ.ά. (Αλτάνης και Οικονόμου, 2009). Είναι επιτακτικό, το θεσμικό πλαίσιο να προσδιορίσει ποιες δομές και υπηρεσίες πρέπει να διαθέτει, σε ελάχιστο επίπεδο, κάθε περιφερειακό και δημοτικό Δίκτυο προνομιακών δομών και αυτό να συνδέεται με κριτήρια πληθυσμιακά, επιδημιολογικά, κοινωνικοοικονομικά, γεωγραφικά, κ.ά..

Ένα ουσιαστικό ερώτημα που θα καθορίσει τις προοπτικές της επιχειρούμενης οργανωτικής και διοικητικής μεταρρύθμισης είναι: «Θα μείνουν μακριά από την κεντρική κρατική διοίκηση και τις παρεμβάσεις της κομματικής εξουσίας οι εκλογές, για να αντιμετωπίσουν ικανοποιητικά τέτοια θέματα με τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών;»

Με την ολοκληρωμένη συνεργασία της κοσμοπολίτικης τοπικής κοινότητας, του επιτελικού κεντρικού κράτους και την τοπική παγκοσμιοποίηση μπορεί να δημιουργηθεί ένα σύγχρονο σύστημα κοινωνικής φροντίδας στο πλαίσιο παγκόσμιας διακυβέρνησης, κοινωνικής πολιτικής και κοινωνικής δικαιοσύνης για όλους.

Βιβλιογραφία

- Aschibugi, D. (2008). *The Global Commonwealth of Citizens*. Princeton University Press.
- Αλτάνης, Π. και Οικονόμου, Χ. (Επιμ.) (2009). *Σχέδιο Δράσης: Οριζόντια Δικτύωση και Συντονισμός Υπηρεσιών και Φορέων Κοινωνικής Φροντίδας και Αλληλεγγύης για το Παιδί*, Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

- Baker G. & Chandler, D. (Eds.) (2005). *Global Civil Society*. Routledge.
- Bennhold, K. and Smale, A. (2010). In Davos, Signs of Shift in Global Power. New York Times, January 28, p. B2.
- Barrata, J. P. (2004). *The Politics of World Federation*. Praeger.
- Bull, B. & McNeil, D. (2007). *Development Issues in Global Governance*. Routledge.
- Burghardt, S. (2011). *Macro Practice in Social Work for the 21st Century*. Sage.
- Chan, Sewell (2010). *Agreement Near on New Overseer of Banking Risks*. New York Times, February 18, pp. A1 and A3.
- Commission on Global Governance (1995). *Our Global Neighborhood*. Oxford University Press. N.Y.
- Czinkota, M. And Ronkainen, I.A. (2011). *Global Business*. Routledge.
- Deacon, Bob. (2007) *Global Social Policy & Governance*. Los Angeles: Sage.
- Dollars & Sense (2009). 10th Ed. *Real World Globalization*. Economic Affairs Bureau Inc.
- Felice, W.F. (2010). *The Global New Deal*. Rowman & Littlefield Inc.
- Friedman, G., Moseley, F., Sturr, C., (2009). *The Economic Crisis Reader*. Dollars & Sense Economic Affairs Bureau Inc.
- Gill, S. (2002). *Constitutionalizing Inequality and the Clash of Globalization*. International Studies Review 4, 2:47-66m.
- Gowan, P. (1995). *Neo-Liberal Theory and Practice for Eastern Europe*. New Left Review (213).
- Helleiner, E. (2009). Filling a Hole in Global Financial Governance? The Politics of Regulating Sovereign Debt Restructuring. In Mattli, W. & Woods, N. (Eds). *The Politics of Global Regulation*.: Princeton & Oxford: Princeton University Press.
- Hill, M. (2006). *Social Policy in the Modern World*. Malden, MA: Blackwell Publishing.
- Holland, F. (2009). *Global Civil Society 2009: Poverty and Activism*. Sage.
- Huber, E. and Stephens J.D. (2001). *Development and Crisis of the Welfare State: Politics and Policies in Global Markets*. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- Iatridis, D. (2009). Critical Social Policy. In Midgley J., Livermore. M. (Eds). *The Handbook of Social Policy*. 2nd Ed. Sage. 315-235.
- Iatridis, D. (1994). *Social Policy: Institutional Context of Social Development and Human Services*. Pacific Grove, Cal.: Brooks/Cole.
- Iatridis, D. (2008). *Policy Practice. Encyclopedia of Social Work* (2008). 20th Ed. NASW. Pp 362-368.
- Jessop, Bob (2004). Hollowing out the “Nation-State” and Multi-Level Governance. In Kennett, P. (Ed.). *A Handbook of Comparative Social Policy*. Edward Elgar: Northampton, MA.
- Kahler, M & Lake D. (2009). Economic Integration and Global Governance: Why so Little Supranationalism? In Mattli W. and Woods, N. (Eds). *The Politics of Global Regulation*. Princeton University Press: Princeton and Oxford.

- Kamerman, S.B, and Kahn, A. (2009). International Aspects of Social Policy. In Midgley, J. and Livermore, M. *Handbook of Social Policy*. 2nd Ed. Sage. 543-555.
- Keane, J. (2003). *Global Civil Society?* Cambridge University Press.
- Krugman, P. (2010). *The Making of A Euromess*. New York Times, February 14, p.A19.
- Kuper, A. (2004). *Democracy Beyond Borders: Justice and Representation in Global Institutions*. Oxford University Press: New York.
- Mishra, Ramesh (2004). Social Protection by Other Means: Can it survive globalization? In Kennett, P. (Ed.). *A Handbook of Comparative Social Policy Analysis*. Edward Elgar: Northampton, MA.
- Mishra, Ramesh (1999). *Globalization and the Welfare State*. Edward Elgar: Northampton, MA.
- Murphy, J. (2008). *The World Bank and Global Managerialism*. New York: Routledge.
- New York Times (2009). Editorial, November 14.
- Offner, A. et al. (2005). *Real World Globalization*. Dollars and Sense. 8th Ed.
- Rawls, J. (1971). *A Theory of Justice*. Oxford University Press: Oxford.
- Rawls, J.. (1999). *The Law of Peoples*. Harvard University Press: Cambridge, MA.
- Rawls, J. (1993). *Political Liberalism*. Columbia University Press: New York.
- Vachani, S. (Ed.) (2006). *Transformations in Global Governance*. Edward Elgar Publishing Limited.
- Veseth, M. (2010). *Globaloney 2.0: The Crash of 2008 and the Future of Globalization*. New York: Rowman & Littlefield Publishers Inc.
- Zezima, K. (2008). Brown Urges Global Push to Solve Global Problems. *Boston Globe*, April, 19, p. A5.
- Weisman, R. (2008). Calls Grow for a New Model for Global Trade. *Boston Globe*, October 9, p.1.
- Wilding, P. (1997). Globalization, Regionalism and Social Policy. *Social Policy Administration*. 31:4. December, 410-48.

27 ΜΑΡΤΙΟΥ 2011: ΗΜΕΡΑ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Οι Κοινωνικοί Λειτουργοί από 84 χώρες γιορτάζουν το Μάρτιο την **Παγκόσμια Ημέρα Δράσης στην Κοινωνική Εργασία**. Ο Σύνδεσμος Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδας αφιερώνει την ημέρα αυτή στη δράση των κοινωνικών λειτουργών στην αντιμετώπιση των συνεπειών της οικονομικής κρίσης για τους πολίτες.

Ελλάδα 2011. Ένας χρόνος σε βαθιά οικονομική ύφεση για τη χώρα υπό την εποπτεία ξένων οικονομικών δυνάμεων γίνεται «δικαιολογία» για δραστική μείωση του εισοδήματος του μέσου πολίτη, για υποβάθμιση του βιοτικού επιπέδου του, για την κατάργηση θεμελιωδών εργασιακών δικαιωμάτων, ασφαλιστικών παροχών και παροχών κοινωνικής πολιτικής.

Η κοινωνική συνοχή δοκιμάζει τα όριά της. Οι ευάλωτες κοινωνικές ομάδες όπως ΑμεΑ, ηλικιωμένοι, παιδιά, άνεργοι, μετανάστες, τοξικοεξαρτημένοι, χρόνιοι πάσχοντες, οδηγούνται σε ένα περιβάλλον κοινωνικής εξαθλίωσης όπου προγράμματα κοινωνικής φροντίδας αντί να αναπτύσσονται, καταργούνται, παροχές στην Υγεία απειλούνται, και οι γενικότερες συνθήκες κάθε άλλο παρά κλίμα ασφάλειας συνιστούν. Ο κοινωνικός ιστός δεν είναι πλέον επαρκής να στηρίζει τα μέλη του, με αποτέλεσμα τον διαρκώς αυξανόμενο κοινωνικό αποκλεισμό ατόμων και ομάδων.

Μέσα σε αυτές τις συνθήκες, η Κοινωνική Εργασία καλείται να πραγματώσει τους στόχους της – που είναι μεταξύ άλλων η προάσπιση των δικαιωμάτων όλων των πολιτών – ακολουθώντας τους στο δρόμο με τη διπλή σημασία της αποτελμάτωσης και της διεκδίκησης.

ΠΟΛΙΤΕΣ ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ – ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΙ ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ

Ο δρόμος είναι το τέρμα της κοινωνικής εξαθλίωσης. Είναι ο χώρος που καταλήγεις όταν δεν έχεις εισόδημα, υγεία, υποστήριξη, βοήθεια, στέγη. Οι κοινωνικοί λειτουργοί είναι εκεί, προσπαθώντας να υποστηρίξουν μέσω ήδη ελλειμματικών δομών και διαρκώς συρρικνούμενων προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής, τις άμεσες ανάγκες των αποκλεισμένων πολιτών για ζωή και αξιοπρέπεια.

Ο δρόμος είναι και η ελπίδα και η προοπτική. Είναι ο χώρος της διαμαρτυρίας, της διεκδίκησης, της κατάκτησης. Οι κοινωνικοί λειτουργοί βιώνοντας και οι ίδιοι ως πολίτες την κρίση, διεκδικούν μαζί με τους πολίτες, οργανώνονται και συμπαραστέκονται σε αγώνες για βελτίωση της ποιότητας ζωής.